

Suomen EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman (EAKR ja ESR) 2021-2027 ja JTF-kokonaisuuden valmistelutilanne

MYR § 30

Kukin jäsenmaa laatii EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelma-kautta 2021-2027 koskevan ohjelmaehdotuksen, jossa kuvataan jäsenmaan kehittämistoiminnalle asettamat tavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti ohjelmaa valmistelemaan Koheesio 2021+ työryhmän. Alue ja rakennepolitiikan ohjelmassa on EAKR:n ja ESR:n osarahoittamana yhteensä kuusi toimintalinjaa:

- Innovatiivinen Suomi,
- Hiilineutraali Suomi,
- Saavutettavampi Suomi,
- Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi,
- Sosiaalisten innovaatioiden Suomi sekä
- Aineellista puutetta torjuva Suomi

Ohjelmaluonnoksen julkinen kuuleminen toteutettiin maaliskuun aikana. Kuulemisen ja komission ennakkopalautteet on huomioitu ohjelmaluonnoksen viimeistelyssä ja viimeistelty ohjelmaluonnos (EAKR ja ESR) on toimitettu komission ennakkotarkasteluun toukokuussa.

Valtioneuvosto hyväksyy komission kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella viimeistellyn ohjelma-asiakirjan arviolta kesäkuussa. Samoin valtioneuvoston maakuntakohtaista varojenjakopäätöstä odotetaan kesäkuussa. Pohjois-Suomen neuvottelukunta käsitteli kokouksessaan 20.5.2021 akuuttia kansallista varojen jaon tilannetta, josta MYR:lle kerrotaan kokouksessa.

Seuraavassa on esitetty arvio alueellisesti jaettavista rahoitusosuuksista (käyvät hinnat):

- Siirtymäalueet (Itä- ja Pohjois-Suomi sekä Etelä- ja Länsi-Suomi, pl. HKI-Uusimaa): 607,8 milj. €
- Kehittyneet alueet (HKI-Uusimaa): 100,3 milj. €
- Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityismääräraha, NSPA-tuki: 443,8 milj. € (sis. myös 100 milj. € lisärahoituksen)
- JTF: 451 milj. € (Itä- ja Pohjois-Suomi sekä lisäksi Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Satakunta, Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Pirkanmaan 4 kuntaa)

Hallitus on linjannut maaliskuussa 2021 talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa RR ja JTF rahoituksesta seuraavaa:

- EU:n ja kansallisen osarahoitussuhteen osalta noudatetaan komission asetusehdotuksen mukaista vähimmäissuhdetta: Siirtymäalue, ml. IP-alue: EU 60 % ja kansallinen julkinen 40 % (joka tarkoittaa sitä, että kansallinen julkinen rahoitus tippuu -10 %). Kehittyneillä alueilla (Helsinki-Uusimaa) EU 40 % ja kansallinen julkinen 60 % (kansallinen julkinen rahoitus nousee +10 %).
- Kansallisesta julkisesta 75 % valtion rahoitusta, 25 % kuntarahoitusta
- EAKR-rahoituksesta 8 % käytetään kestäväan kaupunkikehittämiseen, joka Suomessa toteutuu 18 kaupungin tai kaupunkiseudun kanssa solmituilla älykkään erikoistumisen ekosysteemisopimuksilla (mkl. Kajaani – Sotkamo)
- Vähintään 25 % ESR+ -varoista kohdennetaan sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden torjunnan toimiin
- 4 % eli noin 35,4 milj. € siirretään InvestEU-toimintaan

Varsinaista komission hyväksyntää varten Suomen ohjelmaesitys pyritään toimittamaan kesäkuun aikana komissiolle, kun se on kansallisesti hyväksytty. EU-lainsäädäntö odotetaan saatavan voimaan kesäkuussa. Tavoitteena on että EAKR- ja ESR-rahastojen toimeenpano käynnistyy 1.9.2021, jolloin tulevat voimaan myös kansalliset lait ja asetukset koskien aluekehittämistä ja uutta RR-kautta. Samoin tavoitteena on, että syyskuun alussa avautuu EURA 2021 hankehakemusosio ilman JTF rahoitushakua.

Suomen 2021-2027 EAKR-rahoituksesta 35% kohdennetaan ilmastotoimiin (EU: 292,9 milj. € + kans. julk).

Pääpaino ilmastotoimissa on kiertotaloudessa, energiatehokkuudessa ja uusiutuvassa energiassa, uutena mukana on myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Ohjelman toteutuksessa sovelletaan Do no significant harm –periaatetta, joka tarkoittaa, että ei voida rahoittaa ympäristöä vahingoittavia hankkeita. Komission tarkentavaa tulkintaa DNSH-periaatteesta odotetaan kesäkuussa.

JTF-osio liitetään omana toimintalinjanaan osaksi Uudistuva ja osava Suomi 2021-2027 EAKR- ja ESR-toimenpiteet sisältävää rahoitusohjelmaa myöhemmin syksyllä komission hyväksyttyä Suomen alueelliset JTF suunnitelmat. JTF-toimeenpano käynnistyy 1.1.2022. Alueellisten siirtymäsuunnitelmien valmistelu on parhaillaan käynnissä. Tavoitteena suunnitelmien viimeistely touko-kesäkuussa 2021. Viimeisin versio alueellisista suunnitelmista toimitettiin TEM:lle 16.4. Se versio käsiteltiin MYR:n kokouksessa 26.04.2021. Kainuun alueellinen suunnitelma valittiin kolmen edistyneimmän suunnitelman joukkoon ja ne toimitettiin komissiolle ennakkotarkasteluun. Kansallinen JTF koordinaatioryhmä kokoontuu 3.6.2021, jolloin TEM kertoo millä aikataululla viimeistellyt suunnitelmat toimitetaan TEM:lle

(todennäköisesti kesäkuussa) ja edelleen komissiolle. Suomen JTF ohjelma koostuu alueellisista suunnitelmista. JTF:ssä ei ole valtakunnallista rahoitusta. JTF ohjelma viimeistellään syksyn 2021 aikana.

JTF-rahoituksen keskiössä on komission ehdotuksen mukaisesti Suomen hallituksen linjaus puolittaa turpeen poltto vuoteen 2030 mennessä. Rahaston tavoitteena on helpottaa ja hallita aluetaloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, joita päästövähennysten toteuttaminen aiheuttaa. Uuden rahaston toteutus tapahtuu maakuntatasolla hanketoiminnan kautta EAKR:n ja ESR:n tapaan, rahoittajina ELY-keskus ja maakuntaliitto. JTF:n tukikelpoisuus on yhteneväinen vastaavien EAKR:n ja ESR:n kanssa sekä sama lainsäädäntöpohja (aluekehityslaki ja yritystukilaki), mutta uutena mukaan on tulossa energiatuki.

Sisällöllisesti JTF on rajoitetumpi kuin EAKR ja on sidottu siirtymän hoitamiseen. On todennäköistä, että JTF-rahoitusta ei voida käyttää asioihin, joihin liittyy turpeen nosto. JTF:ssä on 3 pilaria: 1) JTF rahasto, jonka rahat allokoidaan alueille ja josta rahoitetaan alueellisten JTF suunnitelmien mukaiset toimet (hankerahoitus), 2) Invest EU -instrumentit, 3) julkisen sektorin lainainstrumentit (EIB). Alueellisissa siirtymäsuunnitelmissa on nimettävä, mille sektoreille II ja III pilareiden rahoitusta aiotaan hakea, muuten hakeminen ei ole mahdollista.

Esitys Suomen EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman (EAKR ja ESR) 2021-2027 ja JTF-kokonaisuuden valmistelusta.

Erillisliitteenä nro: 6

Lisätietoja asiasta MYR puheenjohtaja Timo Korhonen, maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 aluekehityspäällikkö Paula Karppinen, puh. 044 7100 867, aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas, puh 040-5740804, tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) merkitsee tiedoksi saamansa informaation, keskustelee aiheesta ja evästä Suomen EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman ja Kainuun JTF- alueellisen suunnitelman valmistelijoita

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR):

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.
